

Rovaniemen kansallisen kaupunkipuiston tarveselvityksen ohjausryhmän 2. kokous

MUISTIO

Aika: 8.6.2010 klo.10:00–12:30

Paikka: Rovaniemen kaupungintalon kokoushuone 1

Läsnä:

Sakari Trög	Rovaniemen kaupunki, puheenjohtaja
Tarja Outila	Rovaniemen kaupunki
Reijo Sulasalmi	Rovaniemen kaupunginhallituksen jäsen
Jussi Päckilä	Rovaniemen kaupunki
Erkki Lehtoniemi	Rovaniemen kaupunki
Mirja Vääräniemi	Rovaniemen kaupunki
Jukka-Pekka Flander	Ympäristöministeriö
Riitta Lönnström	Lapin liitto
Timo Jokelainen	Lapin ELY-keskus
Mervi Autti	Pro Ounasvaara
Kimmo Kaakinen	Lapin maakuntamuseo
Raimo Kaikkonen	Kemijoki Oy

1. Kokouksen avaus:

Sakari Trög toivotti läsnäolijat tervetulleiksi ja avasi kokouksen.

2. Kokouksen järjestäytyminen ja läsnäolijoiden esittäytyminen

Ohjausryhmä piti ennen kokouksen alkua hiljaisen hetken Paavo Hakan poismenon johdosta. Ohjausryhmän jäsenet esittäytyivät. Puheenjohtaja Sakari Trög avasi kokouksen. Ohjausryhmän sihteeriksi valittiin Tarja Outila. Todettiin kokous lainmukaiseksi ja hyväksyttiin asialista.

3. Kansallisen kaupunkipuistohankkeen kriteerit

Ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander kertasi kansallisen kaupunkipuiston kriteerit. Flanderin esitys laitetaan kaupunkipuiston internet-sivuille (www.rovaniemi.fi/kaavoitus/ kansallinen kaupunkipuisto). Esi-tyksen keskeinen sisältö:

- MRL muutoksen mukaisesti yksityisen maanomistajan suostumusta ei tarvita, vaan maanomistajan kuuleminen hoidetaan kuten kaavoituksessa
- neljä kriteeriä esiteltiin tarkemmin (kts . Flanderin esitys)
- kansallisen kaupunkipuiston tarkoituksena on säilyttää kaupunkia koskeva kertomus ja myös ihmisen tuottamat arvot
- kullakin kaupunkipuistolla on oma roolinsa; Hanko on suomen eteläisin, Rovaniemi voisi olla portti Lappiin

4. Kriteerit kansallisen kaupunkipuiston hakemuksessa ja perustamispäätöksissä, esimerkkinä Hanko

Kokouksessa jaettiin kirjallisena Hangon kansallisen kaupunkipuiston hakemus ja puistosta tehty ympäristöministeriön päätös.

Ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander kertoi esimerkein, miten Hanko oli täyttänyt kriteerit. Hangossa kaupunkipuiston eheyden vaatimus täyttyy osaksi meren vaikutuksen kautta; kulttuuriympäristö liittyy luonnonympäristöön vesialueen välityksellä. Merellä on suuri merkitys myös jatkuvuuden kriteerin täyttymisessä. Kalliopiirokset ovat osa teknisiä kriteereitä. Pitsihuvila-alueet, meri ja saaristo sekä luonnonsuojelualueet sisällytetään eheyden kriteeriin. Hangon kansallisen kaupunkipuistoon kuuluu myös luonnonsuojelualueita ja Natura-alueita. Kaikki vesistöalueet eivät kuulu sen sijaan puistoon, vaan ainoastaan saaret on sisällytetty paikoin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Flander kertoi, miten myös muissa kaupungeissa on arvioitu kriteerien täyttymistä. Porvoossa kaupungin kehittämisen kannalta tärkeät muutosalueet kartoitettiin ja esitettiin kartoilla. Turussa ekologisuudella, merellä ja aurajoella on merkitystä kriteerien täyttymisessä. Moderni arkkitehtuuri (Aarne Ervin tuotanto) muodostaa tärkeän pohjan kulttuuriympäristön kriteerien täyttymisessä. Rovaniemellä metsällä ja joella voisi olla merkitystä luontoarvojen kriteerien osalla. Alvar Aallon tuotanto voisi olla Rovaniemellä merkityksellinen kulttuuriympäristön kriteerin kannalta.

Keskustelussa kerrattiin, mitkä kaupungit ovat parhaillaan hakemassa kansallisen kaupunkipuiston statusta. J-P Flander viittasi Euroopan rakennusperintöpäivien julkaisuun ja siinä olevaan artikkeliin. Kh:n päätös selvitystyöstä on tehty 10 kaupungissa. Osa kaupungeista on siirtynyt esiselvitysvaiheesta hakemusvaiheeseen (esim. Porvoo). Flander toteasi, että mikäli kriteerit täyttyvä kohde on olemassa, hanke sopii kaupungin strategiaan ja mikäli kaupunki päättää hakea statusta, hanke voi edetä. Kemi selvitti kansallisen kaupunkipuiston edellytyksiä, mutta päätti prosessin. Päätöksen syynä oli puiston sisällön puutteet ja kaupungin valitsemat kehittämistavoitteet ja rakentamisratkaisut selvitysalueelle. Kemissä kaupunkistrategian mukainen meren läheinen asuminen nousi esille ja rakentamista pidettiin tärkeänä. Oulussa tehtiin myös selvitys, mutta kansallinen kaupunkipuisto olisi edellyttänyt paljon kaavoitusta ja siksi hanke lykättiin, kunnes kaavoitus selviää. Raahessa ei ole aloitettu virallista selvitystyötä. Vaasassa suunnittelustrategiatyön yhteydessä arvioidaan myös kaupunkipuistohanketta. Varkaus on lopettanut prosessin. Kotka on varteen otettava seuraava puistokaupunki; linnoitushistoria, satamahistoria, uudispuistot, torialueet ja Wellamon alue ovat esimerkkejä kriteereihin sisällytettävistä kohteista. Turku ja valkeakoski ovat pitkällä samoin Forssa, joka tähtää hakemukseen vuonna 2013. Kuopiossa ennen saaristokaupunkia tehtiin selvitys kaupunkipuistosta.

Tarja Outila totesi, että kaavat, muuttuvat alueet, paineiset alueet sekä staattiset alueet on syytä kartoittaa. Timo Jokelainen kysyi, ohjaako kaupunkipuisto kaavoitusta yleisesti ja esimerkiksi annettavien määräysten kautta. Flander totesi, että ei voi pääsääntöisesti ohjata, sillä kaupunkipuisto koskee lainvoimaisia kaavoja. Esimerkiksi Valkeakoski on arvioinut mahdolliset arvot ja näitä on tarkasteltu suhteessa olemassa oleviin kaavoihin. Mahdollisesti myös kv:n hyväksymillä yleiskaavoilla voi olla merkitystä kaupunkipuistoasiassa. Hangossa tehtiin pitkään ranta-alueelle asemakaavaa ja tutkittiin uudistamisalueet. Työ sovitettiin yhteen kaupunkipuistotyön kanssa. Forssassa selvitettiin, miten kansallinen kaupunkipuisto sopii strategisiin linjauksiin ja asiaa selvitetään teemayleiskaavassa tarkemmin. Hämeenlinna selvitti muutosalueet ja vertasi niitä kaupunkipuiston tavoitteisiin. Pääsääntöisesti kaupunkipuisto ei siis ohjaa kaavoja, mutta voi vaikuttaa kaupungin strategian kautta. YM ei myöskään voi antaa sellaisia kaupunkipuistoa koskevia määräyksiä, jotka olisivat ristiriidassa kaupunginhallituksen tekemän esityksen kanssa. Määräyksiä annettaessa neuvotellaan kaupunginhallituksen kanssa. Lähtökohta on, että määräykset annetaan päätöksen yhteydessä, mutta hoito- ja käyttösuunnitelmassa konkretisoidaan määräykset. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei voida antaa yksityisen maanomistajan tahdon vastaisia määräyksiä.

5. Mahdolliset kriteerit täyttävät alueet. alustava arviointi

Ohjausryhmä arvioi selvitettävän alueen laajuutta. Tarja Outila kävi läpi kaavoitustilanteen ja esitti, että selvitysalueiksi rajataan keskustan osayleiskaava-alue, maakuntakaavan V-alue sekä Ounasjoen Natura-alueet ja suistoalueet kaupungin läheisyydestä. Alueilta kartoitetaan ne alueet, joiden arvot on jo jossain lainvoiman saaneessa päätöksessä arvioitu (esim. luonnonsuojelualueet, Natura, rakennussuojelu, Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet jne.). Lisäksi Kemijoen alue selvitetään hyödyntäen Kemijoen ranta-alueen suunnittelua. Muut arvot edellyttävät mahdollisesti muita selvityksiä. Nämä kartoitetaan sen jälkeen kun on tehty inventointi olemassa olevasta tiedosta. Kaavojen yhteydessä on tehty selvityksiä mm. maisemasta.

Riitta Lönnström totesi, että maakuntakaavassa virkistysalue on tehty rengasmaiseksi ja selvityksiä ei ole koko alueelta. Poronhoidon rakenteet voisivat olla erityispiirre alueella. Maakuntakaavoituksen yhteydessä laaditaan maisemaselvitys ja kulttuuriympäristöselvitys.

Jukka-Pekka Flanderin mukaan selvitysten ei tarvitse olla kaavatason selvityksiä. Olemassa olevia selvityksiä voidaan hyvin hyödyntää. Tärkeää on paneutua selvittämään asioita, joilla avataan kaupungin rooli kaupunkipuistoverkostossa.

Erkki Lehtoniemi totesi, että asian hahmottamiseksi on tärkeää kerätä olemassa oleva aineisto sekä isot, työn alla olevat hankkeet ja niistä saatavat tiedot. Lisäksi Natura-alueet, kaavat, rakennussuojelulain mukaiset kohteet ja luonnonsuojelualueet voidaan helposti selvittää. Lisäk-

si Lehtoniemi halusi tarkennettavaksi, että kaupunkipuisto ei ole suoje-lualue, vaan taustalla ovat kaavatason määräykset.

Raimo Kaikkonen tiedusteli, kuinka laaja kaupunkipuisto voi olla. Jukka-Pekka Flander totesi, ettei puistolle ole pinta-alavaatimusta, jos sisältö täyttyy. Nyt pinta-ala vaihtelee 2000-9000 ha välillä. Raimo Kaikkonen totesi, että Rovaniemi on nuori kaupunki, jossa kaavoittamista pitää ke-hittää. Vahvuuksia ovat uitto ja markkinat.

Keskustelussa todettiin, että työn etenemiseksi rajataan tutkittava alue, kerätään selvitykset, tehdään analyysi ja arvio selvityksistä sekä peila-taan näitä tietoja kriteereihin.

Mervi Autti totesi, että on tärkeää kartoittaa olemassa oleva aineisto. Virkamiehillä on resurssien vähyyttä, joten EAKR-rahoituksen käyttöä tulee selvittää. Todettiin, että asianmukainen hakemus selvityksistä voi-daan tehdä, kun ensin on selvitetty olemassa oleva tietoaineisto. Mervi Autti esitti, että kerätään aluetta koskevat kertomukset ja määritellään näiden avulla Rovaniemen imagoa. Nyt kaupunki on kohtaauspaikka; jo-et, sillat, markkinat ja portti Lapin arktisille alueille.

Jukka-Pekka Flander totesi, että muut toimija on syytä ottaa mukaan. Esimerkiksi Turussa kiinteistöpuoli on otettu mukaan hankkeeseen ja myytäessä alueelta rakennuksia yksityisille on näytetty hoito- ja käyttö-suunnitelmassa annetut ohjeet alueella sallittavista toimenpiteistä. Rai-mo Kaikkonen korosti liikkumisen, metsätalouden historian sekä uiton merkitystä. Pohjana tulee olla kuitenkin aina kaavoitus. Lisäksi kaupun-kipuistoa tulee arvioida ympärivuotisena kokonaisuutena. Talven merki-tys hankkeelle tulee selvittää.

Kokouksessa päätettiin, että ohjausryhmän asiantuntijajäsenet keräävät selvityksiä ja tietoja selvitysalueelta. Kaupunki kerää hanke- ja kaava-aineistot, rakennussuojeluasiat, kaavoitukseen liittyvät selvitykset, Natu-ra-alueet. Maakuntamuseo toimittaa luonnon ja kulttuurishistorian ai-neistoa. Mervi Autti kertomuksia ja tarinoita. Maakuntakaavan selvitys-aineisto kerätään. Kemijoki Oy toimittaa tietoa uitosta ja jokiympäristös-tä.

Keskustelussa todettiin, että aluetta tulee kartoittaa ottaen huomioon, et-tä Rovaniemi on kohtaamisten paikka; ihmiset ja luonto kohtaavat. Li-säksi joet sekä tapahtumat korostavat kohtaamisen merkitystä.

Sakari Trög totesi, että hankkeelle on vahva poliittinen tahtotila. Han-keen edellyttämät resurssit ja rahoitus tulee selvittää ja tarpeisiin vastata mahdollisuuksien mukaan.

Jussi Päckilä toi esille, että hankkeessa tulee ottaa huomioon kaupun-ginvaltuuston hyväksymät ohjelmat ja strategiat. Kaupunkipuisto ei voi olla näiden kanssa ristiriidassa. Tieto on myös näiden osalta tarpeen ke-rätä yhteen. Viimekädessä hankkeesta päättää kaupunginvaltuusto.

6. Ohjausryhmän jatkotyöstä päättäminen

Keskustan osayleiskaavan yhteydessä tehtävät selvitykset ovat valmiita 9-10/2010. Kokouksessa sovitut selvitystiedot toimitetaan kaavoitus-päällikölle mahdollisimman pian ja viimeistään syyskuussa 2010.

7. Seuraava kokous ja kokouksen päättäminen

Seuraava kokous sovittiin pidettäväksi 9.11.2010 klo 10 alkaen kaupungintalolla. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:30.

Muistion vakuudeksi Rovaniemellä 16.6.2010

Tarja Outila
kaavoituspäällikkö
Rovaniemen kaupunki

Liitteet Asialista
Jukka-Pekka Flanderin esitys kriteereistä

Jakelu: Kokoukseen kutsutuille